

SLOVENSKI UČITELJ

**GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSKИH DRUŠTEV**

**Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo**

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 1.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 1. št. 1918:

Nazaj — naprej! (Učiteljica P. Š.)	1
Desetletnica »Društva slov. katehetov«. (A. Čadež.) . . .	3
Poglavje o vzgoji. (Poročnik-naduč. Fr. Samec.)	5
Samopremažovanje v šolski dobi. (Iz prakse. — M. T.) .	8
Šolska knjižnica. (Janko Polák.)	9
Abstinenčni kotiček:	
Nekoliko razgleda	12
Kako naj vpliva učiteljstvo na mladino v šoli in izven šole, da se bo varovala alkoholnih pijač. (Gdč. Marija Nitsch.)	12
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	15
Katehetske beležke	17
Zgledi	19
Učiteljski vestnik	19
Naša zborovanja	21
Raznoterosti	23
Slovstvo in glasba	24

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednik A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC.
— Tisk Katoliške tiskarne. —

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSKIH DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XIX. V LJUBLJANI, DNE 15. JANUARJA 1918. ŠTV. 1.

Nazaj — naprej!

Učiteljica P. Š.

Leto 1917. je odbeglo času. Pogreznilo se je v neminljivo večnost, da se ne vrne nikoli, nikdar več. Z minulim letom pa niso izginili spomini na dogodke, ki so se doigrali med tekočim časom. Pregloboko so se nam začrtali v srce, da bi jih izbrisal čas. Preobčutno so napolnjevali dušo, da bi odbegli z minljivostjo. Pisala jih je Klio z železno roko, in jih piše še in še. Kupa še ni izpita do dna, a imeli bomo toliko moči, da jo izpijemo do konca v nadi, brezmejnem hrepenenju, v pričakovanju jasnejših dni — zlate bodočnosti. In ta mora priti.

Eno leto! Dolga, a obenem kratka doba, toda svetovno-zgodovinska, ko se bije boj za biti ali nebiti, boj za bodočnost narodov. A zadnje dni gre še prav posebno za prihodnost našega naroda. Že vstaja svetla zarja, znanilka lepega dne. Dan vstajenja našega naroda se bliža. Svetla zvezda na nebu ga oznanja. Mar ni to tista zvezda, o kateri je pel nesmrtni pevec:

Pridi, zvezda naša, pridi,
jasne v nas upri oči!
Naj moj dom te zopet vidi,
zlata zvezda srečnih dni!

Oh, naša zvezda! Ali je ne bomo pozdravili radostno, nje, naše ljubljenske, blagovestnice našega vstajenja? Tudi naša srca naj pronikne ona vesela zavest, da se bliža zlata svoboda, ki nas odreši težkega jarma, trdega gospostva, ko bo naš narod zopet:

Na svoji zemlji — svoj gospod — ko
vremena Kranjcem bodo se zjasnila,
jim milejše zvezde kakor zdaj sijale.

Iz preteklosti se učimo, sedanjost skušamo, a prihodnost si ustvarjamo po svojih idealih. In kdo je ohranil in obvaroval ta svet, to domovino, našo ljubljeno slovensko zemljo? Priborili smo jo z lastno močjo, veliko in krepko, jekleno in nepremagljivo. Kri naših junakov je rdečila to ljubljeno grudo, se mešala s prstjo, da jo posveti, dragoceno rodno zemljo. O, sveta naša zemlja! Naša Golgota, naša Kalvarija, a tudi naš Tabor! Na vzhodu se že svita, sence beže, megle se dvigajo, v nepregledni dalji že lijejo žarki, dan vstaja, lep čist, jasen dan — dan našega odrešenja.

Kakor velika pesem je naša preteklost. Pesem samozavesti, ponosa in poguma naših junakov; pesem viharja, bolesti, solz in trpljenja! Ali ni to tudi pesem naše mladine? Mar ta ni nič storila v obrambo in slavo svoje domovine? Poglejmo nazaj!

Ajmo, ajmo — vinarje zbirajmo!...

Kakor električni tok je zaplulo v mladih žilah. Pa so prinesli vinar za vinarjem. Ni bilo veliko, a darovali so z ljubeznijo. Seveda, opomniti jih je bilo treba večkrat, kajti mladina rada pozabi. In zopet so prinesli: teden za tednom, cele mesece, cela grozna leta. Malo priznanja in pohvale je bilo treba, pa so se zopet navdušili. Pa je prišel sv. Miklavž, ljubljeneček otrok, in Božič — otroški praznik. Ali se niso naši otroci tudi ob tej priliki spomnili domovine? Kako skrbno so delali zavitke; kakor bi zavijali zaklade, se mi je zdelo! Seveda ne vsi, ker vsi ne morejo; so reveži, ki niti sami nimajo; a pokazali so dobro voljo, da radi kaj žrtvujejo domovini in njenim junakom.

Vse je delalo, se trudilo, trpelo in žrtvovalo. Bol je bila različna, trpljenje raznotero, a vse je bilo posvečeno istemu cilju. Naša moč se je strnila in kljubovali smo odločno vsem sovražnim nakanam. Vir naše moči pa je bila in bo naša vera. V njej je vkoreninjena zvestoba, iz nje zajemamo nepremagljivo moč, ob veri vzdržimo, ko se nam ne vrača vedno pravica za zvestobo. Iz vere črpamo tolažbo, iz vere zaupanje, iz vere ljubezen in usmiljenje.

Ob pogledu nazaj vidimo, kako gorostasne so bile naše žrtve, kako veliko gorje, ki preplavlja ves svet in mu ni konca; a tolaži nas sladka zaveš, da ni zastoj tekla kri naših junakov, da niso bile zastoj grenke solze, da ni ničeve naše delovanje. Vsi smo delali za skupni cilj, za rešitev domovine. Ne preišlujmo preteklosti, ker misel nanjo je grenka, kakor je grenka bolest, ki se je začrtala v naša srca. Zgodilo se je, ker se je moralo zgoditi. Ne glejmo mračne sedanjosti, naj nas ne zbega sila teh dni, saj bodo kmalu minili!

Ne nazaj — ampak naprej! Naprej do cilja! Odprta je pot do našega pristana. Razpnimo jadra, primimo za vesla, dokler pihlja ugoden veter — a naša zvezda vodnica bodi — vera. Krepka opora nam bo, ko nam bodo pešale moči, naša ljubezen in naše vse. Naprej torej! Za našim zmagovitim praporom. Naprej za naš narod! Naprej za našo domovino! Ne samo poedinci. Ne! Vsi se strnimo v mogočno falango. Vzemimo predvsem v varstvo našo mladino. Poučimo jo, zakaj gre. Pripravimo jo na oni veliki naš praznik, ko se bodo glasile himne miru po naših stolnicah, v naših srcih in po širni naši domovini. Učimo jih, da bodo znali ceniti trpljenje, kri in smrt svojih očetov, solze in skrb svojih mater, čast in ponos svoje domovine. Ne omahujmo, posebno sedaj ne, ko je že tako blizu naše odrešitve. Naj ne bo malomarneža v naših vrstah!

In nehal bo boj. Končan bo krvavi krst v zakopih, na vrhovih, v snegu in ledu. Zopet bomo pozdravili v domovini naše junake. Naša srca jih bodo sprejela z ljubeznijo. Otroci, cvet naše domovine, bodo vzklikali

veselja, objemajoč očete-junake-zmagovalce. Le zdaj jih ne pustimo osamljenih naših otrok. Za vse bodi naša skrb in ljubezen. Seveda so težkoče tudi v našem stanu. A kje so pestre rože brez bodečega trnja? Pomni-mo, da

Ne enemu poklic ni bil lahak,
in starih nauk modrijanov slove,
da pokoj le po borbi je sladak.

Desetletnica „Društva slov. katehetov.“

Poročilo tajnika A. Čadeža.

Ako bi nas ne tlačila vojna mora, bi oskrbeli, da bi združili na letošnjem občnem zboru svoje člane k veličastnejši prireditvi kot je današnja. Tako pa se moramo zadovoljiti, da praznujemo desetletnico našega društva v skromnem krogu rednih obiskovalcev naših konferenc.

Še nam je v spominu veličastni zbor duhovnikov-katehetov, ki se je bil sestel o priliki ustanovnega shoda našega katehetskega društva v marijaniških prostorih. Zanimanje vesplošno, navdušenje kipeče, načrti številni, delo plemenito! Vsako leto smo se redno shajali: vsako leto do svetovne vojske nam je pa tudi nudilo kaj posebnega: katehetski tečaj tu, katehetski kongres tam. Krona vsega je bil pač dunajski kongres za katehetiko. Vojska nam je zajezila pot in nas prisilila, da smo se zadnja leta oklepali le domačega ognjišča. A tudi na tem ognjišču smo se ogrevali, da ni ugasnil ogenj navdušenja za težko apostolsko delo.

Katehetska društva streme tudi za tem, da si oskrbe in zagotove dobrih učnih pomočkov in vzornih učnih, šolskih knjig. V tem oziru nas čaka še obilo truda. Avstrijski enotni katekizem, ki je doživel letos svojo dvajsetletnico, je bil večkrat pod nožem ostre kritike. Bližamo se po vsem soditi novi, boljši dobi, ko bo pomagano katehetu in šolski mladini.

Poleg vneme katehetove za poklic, poleg strokovne sposobnosti so dobre šolske knjige prvi pogoj, ki od njega zavisi dovoljen uspeh katehetskega poučevanja. S skupnimi močmi si bomo prizadevali, da bomo tudi v tem oziru dosegli kar najboljšo.

Na Bavarskem je v tem času, kar obstoji naše društvo, vprašanje dobre knjige za verouk najbolj dozorevalo. L. 1901. je oskrbel — kakor znano — P. Linden S. J. nov katekizem z naslovom »Der mittlere Deharbesche Katechismus«. S to knjigo, ki je le prenovljena Deharbejeva izdaja, je hotel Linden odstraniti pomanjkljivosti, ki jih je grajala praksa, pa tudi teorija. Tiskana je bila kot manuskript. Druga izdaja je izšla že l. 1903., tretja 1904. Četrto so pa sprejeli bavarski škofje kot podlago za enotni bavarski katekizem, in sicer na škofijski konferenci l. 1908. Bila je odobrena s pridržkom, da jo bodo zastopniki posamnih škofij še izpopolnjevali. Posledica te konference je bila peta izdaja, ki so jo uradno uvedli v škofijah Speyer in Bamberg l. 1909.

Da tega tudi drugi škofje niso storili, je povzročila kritika Lindeno-vega katekizma v Avstriji; pomisleke je imel tudi katehetski učenjak po-možni škof Knecht. V Monakovem so se trudili in popravljali še dalje; vsled tega je bila šesta izdaja vpeljana v škofijah Monakovo-Freising (1910), Passau in Eichstätt (1911), Würzburg (1912). Sedma izdaja nima kaj prida izprememb. Razen Reznja imajo torej na Bavarskem vse škofije enotni katekizem.

V tem je pa katehetski pisatelj Henrik Stieglitz izdeloval in izdelal nov katekizem, ki se po notranji obliki bistveno loči od drugih. P. Linden je namreč zapisal v monakovskem listu »Katechet. Blätter« 1902, p. 126.: »Der Katechismus muß inhaltlich trocken und für die Kinder wenig an-sprechend sein; das läßt sich bei der notwendigen Kürze unmöglich ver-meiden.« — Stieglitz pa pravi: »Tega načela ne moremo odobriti. Mi moramo dobiti obliko, ki bo ugajala tudi otroku in ga ne bo odtujila. Po moji sodbi bi bil velik napredek in olajšava za otroke, če bi obravnavali katekizem v posameznih učnih berilih (enotah).«¹

To misel je zagovarjalo tudi dunajsko katehetsko društvo. V listu »Christl. pädag. Blätter« je bila razpisana nagrada za praktične poizkuse v tem zmislu. Prva nagrada je bila prisojena Henriku Stieglitzu, pridi-garju v mestni župnijski cerkvi v Monakovem. To ga je vzpodbudilo, da je delo nadaljeval ter sestavil knjigo »Größeres Religionsbüchlein« 1916. (Kempten—München.) Ta knjiga se loči od drugih katekizmov, da nudi — kakor rečeno — verski nauk v sistematičnih učnih berilih, ne več v vprašanih in odgovorih. Knjižica obsega 100 takih beril. Ob sklepu vsa-kega berila so pač tudi vprašanja, da otroci vedo, kako bo katehet vprašal. Na uvodnem mestu pravi avktor med drugim: »Ein Katechismus in Lehr-stücken ist der Katechismus der Zukunft.« — Eno leto poprej (1915) je se-stavil in objavil isti pisatelj svoj mali katekizem: »Religionsbüchlein für die Kleinen« (1.—3. Schuljahr) s krasnimi slikami umetnika Gebharta Fugel-na.

Pri nas v Avstriji je klic po dobri knjigi za poučevanje krščan-skega nauka odmeval osobito iz tehtnih predavanj na dunajskem kongresu za katehetiko (1912). Takrat je katehet Viljem Pichler že predložil svoj načrt za novo knjižico »Kathol. Religionsbüchlein«, ki je naslednje leto (1913) zagledala beli dan. Razposlana je bila v presojo posameznikom in vsem katehetskim društvom. Došlo je od 42 krajev (oseb, društev) okrog 900 izboljševalnih predlogov, ki jih je avktor tudi vpošteval, v kolikor si niso ugovarjali in nasprotovali; sicer je pa skušal umeriti srednjo, zlato pot. Nekaj takih predlogov je bilo poslalo tudi naše društvo. Avktor pri izboljševanju ni ravnal svojevoljno, marveč so se poslani nasveti obrav-navali v sedmih sejah, ki jih je sklicavala katehetska sekcija dunajske Le-onove družbe.

Teoretična podlaga v knjižici je ostala taka, kakor jo je predlagal kongres: zahtevalo se je namreč, naj se organsko združi pri p o v e d o -

¹ »Katech. Bl.« 1901, p. 402.

v a n j e , n a u k i i n m o l i t v e . V o d i l n o v l o g o i m a j o b i b l i č n e z g o d b e ; p r i p o v e d o v a n j e s e k o l i k o r m o č n a s l a n j a n a b e s e d i l o s v . p i s m a . N a u k i n a j b o d o t a k o f o r m u l i r a n i , d a b o d o o t r o k o m u m e v n i .

Vse to in še marsikaj se je vpoštevalo v novi izdaji knjižice »Kathol. Religionsbüchlein«, ki je izšla meseca novembra l. l. kot manuskript. Nov je v knjižici prvi del z naslovom »Kleiner Katechismus der kathol. Religion«; drugi del ima naslov: »Kurze biblische Geschichte mit Lehren und Gebeten«.

Avktor razlaga¹ in pojasnjuje, zakaj se je odločil za ta dodatek iz katekizma. Cerkvena oblast se namreč ni mogla sprijazniti z novim načinom poučevanja, češ, da je nasprotje s sedanjim katekizmom, ki bo gotovo še več let v rabi, preveč občutno. Naročeno mu je bilo, naj sestavi izvleček iz sedanjega katekizma. Osnutek je bil objavljen že januarja.

Tej nameri se je ustavljalo najbolj solnograjsko katehetsko društvo, ki tudi praznuje letos desetletnico obstoja. Priznati pa treba, da bo izvleček v tej obliki vendar-le prav poraben, ako se ga bo hotel kdo posluževati. Obsega samo 78 kratkih vprašanj. Naslovi dajo vsemu jasen pregled, odgovori so olajšani s pojasnili v oklepajih,

Z ozirom na vse to lahko upamo, da bo Pichlerjeva knjižica splošno ustrezala zlasti, ker ima 70 r e s k r a s n i h in jako primernih slik mojstra Schuchmacherja.

Izvedel sem, da je bila pri škofovskem zborovanju na Dunaju potrjena in da se more, ako je volja dotičnega ordinarija, v posameznih škofijah uvesti, in sicer na spodnji stopnji ljudske šole. Vsled tega bi mogli z višjim dovoljenjem tudi mi misliti na slovensko prireditel, ki bi ustrezala našim potrebam in razmeram.

Ker je to vprašanje v sedanjem času najbolj pereče, sem se ob tej priliki pri njem nekoliko dalje pomudil. Hotel sem pokazati, da nas čaka dela še dovolj, ker bo potem treba vzeti v pretres tudi knjigo bibličnih zgodb.

Poglavje o vzgoji.

Poročnik-naduč. Fr. Samec.

S prijateljem Samotarjem sva sedela neko nedeljo popoldne v njegovem skladišču in kadila. Pogovarjala sva se o politiki in drugih važnih in nevažnih stvareh. Kar zagledam v ljubljanskem dnevniku, ki je ležal na mizi, notico »o surovosti in pobalinskem vedenju naše mladine«. Prečital sem notico glasno — takole med vrsticami se je bralo: šola je kriva — in vprašal Samotarja z dolgim pogledom, kaj misli. Samotar je pomolčal nekoliko, nazadnje pa se je namuzal in odgovoril:

Dopisnik ima čisto prav! Čemu pa toliko vzgajamo povsod? Ako so otroci surovi, je tega kriva njihova vzgoja. Kdo jih vzgaja? Seveda šola,

¹ »Christl. päd. Bl.« 1917, št. 11.

to že čivkajo vrabci po strehah — ergo: šola je kriva. Jaz tudi prav rad verjamem, da se otroci v prejšnjih časih niso obnašali tako surovo, bali so se palice; vendar so se paglavci podili po ulicah, kar Ljubljana stoji, in se bodo, dokler bo stala. Toda med prej in sedaj je vendar velik razloček. Ako so v prejšnjih časih paglavci prekoračili gotove meje, je prišel ta ali oni meščan k učitelju in jih je zatožil. In učitelj je vedel, kaj ima storiti. Sedaj izide v dnevniku takale notica, učitelj se jezi, toda ne ve, kaj naj stori.

Menda vendar ne boš trdil, ga zavrnem jaz, da je bila šolska vzgoja pred tridesetimi leti boljša nego je danes!

Jaz ne trdim tega, pač pa dopisnik, če znaš brati. Jaz namreč vem, da imajo pri vzgoji poleg šole še drugi faktorji svojo vlogo; navadnemu človeku pa tudi ne morem zameriti, če pričakuje po tem, kar se piše in govori o vzgoji... vzgoji... vzgoji v šoli, nekoliko več od nje. — Ker sva že pri vedenju, še nekaj! Ali poznaš mojega brata Janeza? Osem let starejši je od mene in je hodil samo v domačo šolo k mojemu staremu učitelju. Toda kaj mu je padlo v glavo? Ko sem bil star kakih deset let, me je slišal nekoč, da sem tikal nekega fanta iz domače vasi, ki je bil prišel ravno od vojakov. Ko sva bila sama, me je vprašal Janez, kdaj sva z onim fantom »koze skupaj pasla«. — Če te še enkrat slišim, da boš tikal tega ali pa kakega drugega fanta te starosti, ti nategnem ušesa, da boš pomnil. Jaz te bom že »manire« naučil! Tako me je poučil Janez in od takrat sem lepo vikal vsakega človeka, ki je bil 24 let star. Janeza sem namreč bolj ubogal kakor očeta ali mater ali učitelja. Ni samo žugal, nasprotno — lahko rečem, da je bil v izvrševanju svojih groženj jako dosleden. Tudi mu ni ostal prikrit najmanjši moj pregrešek, da si ni nikdar povpraševal nalašč po tem, vse je izvedel slučajno.

Pa se peljem zadnjič — v nedeljo je bilo — počasi proti domači vasi. Kakor me vidiš: 32 let star »feldvebel«, učitelj v civilu — moji nekdani učenci se že vojskujejo za cesarja in domovino —, z mogočno navihanimi brki. Srečal sem par vojakov, imponiral sem jim, da jim je roka kar sama zletela h kapi. In nazadnje srečam tudi par dečkov. Gledali so me debelo, na obrazu sem bral vsakemu, kdaj me je spoznal. Čakal sem, kaj bo. Tu se mi eden namuzne in me pozdravi: Lukcov Frencè! — In ti dečki se uče že po par let vljudnosti in lepega vedenja v domači šestrazrednici po najbolj priporočani metodi. Jaz sem prepričan, ako bi te dečke učili doma »manire« po metodi mojega brata, bi me bili pozdravili čisto drugače, čeprav bi učitelj nikdar ne omenil lepega vedenja v šoli. — Nategniti ušesa — ni slaba metoda — pri pouku o vljudnosti in lepem vedenju. (Pri vsakem pomišljaju je Samotar puhnil dim iz smotke.) In kakor z vljudnostjo, je sedaj tudi z drugo vzgojo v šoli. — Sploh mislim, ako bi hodili otroci v šolo, da bi se tam vzgajali, bi stal učitelj pred praznimi klopmi!

Samotar, ki je doslej čisto mirno, enakomerno govoril, je z zadnjim stavkom rezko prekinil samega sebe in se naslonil v stolu nazaj.

Pogledal sem ga začudeno. — Kako to misliš?

Čisto naravno, ne? me je zavrnil zadirčno. Ali moreš zahtevati od staršev kaj tako abotnega, naj pošiljajo otroke v tako šolo, kot jo imamo, da bi se tam vzgajali? Pojdi zdaj pa priden bodi, da se boš naučil kaj! pravi mati svojemu sinku, ko ga pošlje v šolo. In z nemirnim srcem gleda za njim, ker se boji, da bi se otrok ne pokvaril. In ima čisto prav!

Presneti Samotar! Izprevidel sem, da o tem predmetu ni mogoče govoriti z njim pametne besede. Ogorčen sem vstal od mize in stopil par korakov po skladišču. Taki nazori!

Torej na delo! sem se obrnil k njemu. Napiši še o vzgoji razpravo in dokaži svoje gorostasne trditve! — Drugega mu res nisem vedel kaj reči, ker sem bil preveč razburjen.

Vsi ste enaki! me je zavrnil. Ako izpregovori kdo odkrito besedo, takoj zavlada ogorčenje na vseh koncih in krajih. Če je vedenje otrok res nekak odsev njihove notranjosti in izhajajo v dnevnikih takele notice, pač ne bo mogel nihče trditi, da smo v vzgojnem oziru bogve kako napredovali. Dvajset let se že govori in piše o vzgoji in vendar ni nikakega napredka. Marsikaj dobrega in lepega se je napisalo v teh letih, toda čisto naravno je, da je pšenica še zavita v pleve. V tem slučaju celo lahko trdimo, da pleve prevladujejo. Toda naj se kdo drzne malo pihniti proti tem plevam, takoj je vse pokonci: navadno zabavljanje! — Velika napaka novodobnih vzgojiteljev je bila, da so hoteli kar čez noč odpraviti iz šole vse staro in je nadomestiti z novim. Podrli so stare »učilne zidane« in postavili nove vzgojevalnice. Pri tem so pa prezrli, da so bile stare učilne tudi vzgojevalnice in da so nove vzgojevalnice tudi učilnice. In ker so bile nove vzgojevalnice sezidane tako vihravo, se niso posrečile in sedaj opazamo, da bi bilo morebiti bolje, ako bi bili stare učilne polagoma popravili. — Ko se je bilo pojavilo to kričanje o vzgoji, so se dobili razsodni ljudje, ki so opozarjali: Učitelj ne zmore vsega, otrok ima starše itd. Bomo pa še starše vzgojili, so jih prekričali drugi in začeli prirejati roditeljske večere. Saj bi bilo to navdušenje jako hvalevredno, ko bi bilo malo več uspeha in bi ne prineslo nam in drugim le razočaranj. In meni se zdi, da so notice o surovosti mladine šele začetek; ako bomo hodili še dvajset let po tej poti, bodo prinašali časopisi poročila o mladostnih zločincih, kakor se to dogaja že sedaj v bolj naprednih deželah. — In vkljub vsemu temu dobiš med nami idealiste, ki mislijo, da je sedanja šola in vzgojevalnica eno in isto, da se ta dva pojma že kar krijeta. Toda priprosti ljudje imajo bistre oči, z očitnim nezaupanjem opazujejo šolo, ne vidijo v njej vzgojevalnice, temveč so veseli, da se nauče otroci brati in pisati.

Pripravi se torej zopet k pisanju! sem opozoril tovariša. Kakor vidim, si zopet poln »originalnih« misli.

Jaz vidim sam, mi je odgovoril, da nimam za pisanje prave mere, povem preveč naravnost, kar mislim. Meni je sicer žal, da si ne morem prisvojiti tistega mirnega sloga, ki se tako lepo prilega zlasti pedagoškim spisom, toda —. Sploh pa ti moram oponesti, da si ti jako komoden

gospod. Samo mene bi silil: Piši! Zakaj se pa sam ne vsedeš za mizo in lotiš dela?

Zamislil sem se. Samotarjev predlog je bil zapeljiv. Ko bi res postal pedagoški pisatelj... hm, ne bilo bi slabo. Ko mi je Samotar še obljubil svojo pomoč, sem mu pritrdil in se kmalu poslovil od svojega mentorja. (Dalje.)

Samopremagovanje v šolski dobi.

(Iz prakse.)

M. T.

Upravičena je zahteva pedagogov, naj se celotna vzgoja nasloni tudi na samopremagovanje. Trdno oporo za življenje smo podali učencem, ako smo jih privadili stalnemu premagovanju samega sebe, ako smo jih prepričali, da je mnogokrat težje premagovati in zatirati še tako neznatne želje, kakor z vsakovrstnimi pomočki izvajati razna junaška dela. Z majhnimi vajami — zmagami nad svojo poželjivostjo — naj se učenci nauče zmagovati svoja nagnjenja, da bodo v poznejših letih uspešno bili težavni boj s strastmi.

Kdaj in kako pa naj pričnemo s takimi vajami? Vsak kraj, vsak čas nudi učencu brez števila prilik, kjer lahko utrjuje svojo voljo, zatira neredna poželenja ter se oprošča slabih navad. Kadar smo učence pridobili za take vaje, se bomo čudili, kako spretno znajo uporabiti vsako priliko.

Razložila sem učenkam, kako vpliva samopremagovanje na krepost volje in kako važno vlogo ima krepka volja v človeškem življenju. Povedala sem jim nekaj primerov in jih vprašala, bi li ne hotele tudi same enkrat preizkusiti svoje volje. Čez nekaj dni naj bi vsaka poročala o svojih uspehih. Obljubile so. — Naslednje dni sem iz njihovih medsebojnih pogovorov spoznala, da se zanimljejo za stvar ter izpodbujajo druga drugo. Določeni dan so s ponosom pripovedovale o svojih uspehih ter pozorno poslušale pripovedovanja posameznih:

»Ko sem včeraj prišla iz šole, mi je dala mama jabolko ter mi naročila, naj pohitim v prodajalno; zelo rada bi bila jedla jabolko; pa sem se premagala in ga použila šele, ko sem prišla iz prodajalne.« — »Snoči smo pri nas trli orehe in lešnike; mama je dovolila vsakemu, pojesti nekaj jedrc. Že sem jih držala v rokah, da jih ponesem v usta; pa sem se spomnila vaših besed in dala jedrca bratu.« — »Pozno zvečer me je mama spomnila, da sem pozabila prinesiti drv iz drvarnice. Mraz je bil in temno. Najraje bi se bila ubranila. Ker sem se spomnila na naše vaje, sem šla hitro in brez besedi v drvarnico.« — »Teta mi je dala kosček kruha. Pri nas doma ga nimamo; zato bi ga bila najraje brž pojedla. Pa sem se spomnila, da bo mama zelo vesela, če ga ji ponesem. Prav težko sem se premagala med potom, da ga nisem pojedla.« — »Ko je bila šolska spoved, me je prijateljica kmalu po spovedi silila, naj grem ž njo domov. Rada bi bila šla, ker me je zeblo v noge. Pa sem se spomnila na naše vaje in izmolila še križev pot, ko je prijateljica že odšla domov.«

Tako so pripovedovale. Pohvalila sem junakinje ter vzpodbujala vsako posamezno k nadaljnjemu delu. S posebnim veseljem sem čula, da pove resnico tudi taka, ki si je izbrala pretežko vajo:

»Zvečer sem trdno sklenila, da bom šla drugo jutro k maši; pa je bilo tako mrzlo zunaj in zaspana sem bila; pa nisem šla.«

Poučim jo, da si je za začetek izbrala morda pretežko vajo; naj prične z lažjimi, pozneje bo še težjim kos.

S posebnim veseljem so izvrševale podobne »vaje« v tednu pred božičem. Naročila sem jim, naj tekmujejo med seboj: v božični noči hočemo vsa premagovanja darovati božjemu Detetu, da nam skoro pošlje mir na zemljo! V teku tedna so izvršile 50 zatajevanj, ki smo jih darovale v omejnjeni namen.

Naj bi jih bilo božje Dete milostno sprejelo ter blagoslovilo prve začetke duhovnega boja!

Šolska knjižnica.

Sestavil Janko Polák.

1. Knjižnico za učence in učenke mora imeti vsaka šola. Predvsem bi bilo omenjati, da bo treba razvozljati še marsikatero vprašanje, preden bomo mogli govoriti o popolnoma urejenih slovenskih šolarskih knjižnicah. Rešitve še čaka osobito denarno in revizijsko vprašanje. Prej ali slej se bo morala s tem pečati deželna učiteljska konferenca, še poprej pa krajne in okrajne učiteljske konference.

Knjižnica za učence in učenke ima namen, da jim nudi beriva, ki si z njim pomnože umsko in нравstveno omiko. Temu namenu pa ustreza šolska knjižnica le tedaj, če se pri izbiri in uporabi primernih knjig ravnamo po pedagoških načelih in če se skrbno oziramo na posebne razmere dotične šole in na zmožnost učencev in učenk, ki se jim knjige izposojujejo.

Ob reviziji knjižnice, ki jo je ministrstvo za pouk in bogočastje ukazalo že početkom sedanje svetovne vojske, bodo morale izginiti iz nje vse knjige, ki bi utegnile žaliti avstrijski čut ali vdanost do najvišje cesarske rodbine in čut patriotizma. Vse te knjige bo treba poslati potom okrajnega šolskega sveta na deželni šolski svet; ta mora sestaviti o njih poseben zaznamek, in po en tak zaznamek bo morala dobiti vsaka šola, da bo na podlagi takega zaznamka možno za bodočnost urediti vzorno šolarsko knjižnico in sprejemati le to, kar je res vzgojnega, dobrega in plemenitega.

V knjižnico bomo sprejemali samo take knjige, ki bude v učencih in učenkah čut do vsega resničnega, lepega in dobrega, ki imajo torej moč, vzgojiti odkrite in poštene značaje. Vsebina mora vzbujati čut za vestno izpolnjevanje dolžnosti, časti, odkritosrčnosti, resnicoljubnosti, lepega vedenja, samostojnosti, štedljivosti, zmernosti in zatajevanja sebe samega.

S to nalogo je očrtan več ali manj tudi obseg šolarske knjižnice.

Že začetkom sem omenil, da se bo morala tudi z denarnim vprašanjem pečati deželna učiteljska konferenca, kajti dosedanje — provizorične — postavke v zneskih po 10 K za enorazrednice, 15 K za dvorazrednice, 20 K pa za tri- in štirirazredne šole, 25 K za pet- in šestrazredne šole

in za vsak nadaljnji razred 5 K več, so tako malenkostne, da se z njimi niti izdaleka ne more doseči kaj popolnega.

Pri tej priliki naj omenim v pouk mlademu učiteljskemu naraščaju, katero in kakšno pravilo velja za sprejem novih knjig v šolarsko knjižnico. V knjižnico za učence ne smemo sprejeti nobene knjige ne podarjene, ne kupljene, dokler je ni kdo izmed učiteljev ali učiteljic, nameščenih na dotični šoli, prebral in za sprejem v knjižnico kot primerno odobril. To odobrenje se mora v knjižničnem zapisniku izrečno potrditi; učitelj, ki je že knjigo prebral in presodil, mora s svojim podpisom potrditi in je tudi odgovoren za to, da je dobra.

Svetovati bi bilo še tole: učitelj, ki je knjigo prebral, naj sestavi v kratkih potezah tudi njeno vsebino ter naj obenem pripomni, za kateri spol, starostno dobo itd. se mu zdi knjiga še najbolj primerna. Tako bi dobilo učiteljstvo jasen vpogled v knjižnico. To je naravnost potrebno, če hoče knjižnico prav nadzirati in jo koristno izrabljati. Učiteljstvo naj bi po možnosti nadziralo tudi to, kar otroci doma bero.

Glede v šoli izposojenih knjig naj bi pa učitelj prilično otrokom razložil, kako naj bero in kako naj sad dobre knjige uporabljajo pri (spisovnem) pouku. Iz povedanega je razvidno, da zamore učitelj šolsko knjižnico izrabiti v vzgojne, poučne in druge praktične namene, ki podpirajo njegovo šolsko delo.

Za nakup novih knjig mora skrbeti šolski voditelj, a vedno dogovorno s predsednikom krajnega šolskega sveta. Na večrazrednih šolah se o tem posvetuje učiteljska konferenca. Ni pa gledati na to, da se nabavi kar mogoče veliko število različnih knjig; pač pa naj se preskrbi več izvodov dobrih del, zakaj namen knjižnice ni v prvi vrsti kratkočasenje, temveč vzgoja in naobrazba.

Nakup, shranitev, razpregled, razposojevanje in vračanje knjig oskrbuje — po določitih knjižničnega reda — šolski voditelj, ki polaga tudi račune o zneskih, dovoljenih za knjižnico. Ker za šole, ki so nanovo zgrajene, tri leta ni moč zahtevati nobenih zneskov za šolsko knjižnico, je treba na to postavko misliti že ob proračunu za novo stavbo. Omeniti mi je tudi to, da se sme na večrazrednih šolah — če zahteva to obseg šolske knjižnice — prideliti knjižničnemu voditelju izmed učiteljskega osebja knjižnični pristav; določi ga krajna učiteljska konferenca. Knjižnični pristav (knjižničar) urejuje knjige, jih vpisuje v knjižnični katalog, vodi račune in izposojuje knjige — seveda vse pod nadzorstvom šolskega voditelja.

Preden uvrstimo kako knjigo v knjižnico za učence in učenke, jo moramo vidno označiti kot lastnino dotične šole. Opremiti jo moramo z zaporedno številko in vpisati v knjižnični katalog s popolnim naslovom, s pisateljevim imenom in njeno ceno. Zraven naj se pripiše cenzor, ki je knjigo odobril. Če bi se dostavila kratka vsebina, bi bil zapisnik idealen.

Ako imamo vrhu vsega tega razpredeljene knjige tudi po strokah, je delo pri izposojevanju zelo olajšano.

Knjižničar mora natančno spisovati seznamek vseh razposojenih knjig na ta način, da zabeleži naslov in označbo (številko) knjige, ime izposojevalca, dan, kdaj se je knjiga izposodila in kdaj vrnila. Paziti mu je tudi na to, da izposojevavec knjige ne pokvari, ne izgubi in da jo vrne ob določenem času. Če se je knjiga poškodovala, oziroma izgubila, mora knjižničar zahtevati primerno odškodnino.

Da se izognemo sitnostim, je najbolje, če sestavimo natančna knjižnična pravila, jih damo tiskati in prilepimo po en izvod tistih pravil v vsako knjigo. Ako se pojavi med mladino epidemična bolezen, knjig ne smemo izposojati; treba je še celo uničiti vse izvode, ki so jih imeli v rokah taki bolniki, ter o tem poročati okrajnemu šolskemu svetu.

Hraniti moramo vse knjige v taki omari, ki se da zakleniti.

2. Knjige za ubožne učence. Del šolske knjižnice tvorijo tudi knjige za ubožne učence. Te dobiva šola od c. kr. zaloge šolskih knjig, ali pa tem potom, da jih kupi krajni šolski svet. Za te knjige je treba imeti poseben knjižnični katalog, oziroma spisec in tudi posebno izposojevalno knjigo. Tudi o teh knjigah velja prav to, kar smo povedali o knjigah iz šolske knjižnice. Omenimo še to, da naj bodo shranjene v posebnem oddelku, in razvrščene po učnih predmetih.

3. Ljudska knjižnica. Knjige iz šolske knjižnice smemo izposojevati tudi občanom domačega šolskega okolišča, a samo tedaj, če pri tem ne trpi škode šola in šolska mladina. Kdaj in pod kakimi pogoji se smejo občanom izposojati knjige iz šolske knjižnice, določa krajni šolski svet, ki sme zahtevati, da plačujejo občani primerno odškodnino.

4. Krajna učiteljska knjižnica je prav tako del šolske knjižnice. Njen namen je, nuditi učitelstvu dotične šole sredstva za nadaljnjo izobrazbo. Krajna učiteljska knjižnica naj bi bila učiteljem dotične šole nekak mentor v verskem, pedagoškem, slovstvenem in šolsko-slovstvenem pogledu. Prezirati ne smemo zastarelega, zakaj tudi med starimi knjigami je dokaž klenega zrnja, a skrb učiteljskih konferenc bodi, da se loči tudi v krajnih učiteljskih knjižnicah kleno zrnje od plev.

Končno omenjam še to, da moramo v krajno učiteljsko knjižnico uvrstiti tudi različne druge spise, ki se tičejo šole.

5. Nadzorovanje šolske knjižnice. Pravico, šolsko knjižnico nadzorovati, imata okrajni in deželni šolski nadzornik. Pri nadzorovanju se morata prepričati o stanju šolske knjižnice, dalje o tem, v koliko in kako so jo otroci uporabljali, posebno pa o kakovosti knjig. Sodbo si bosta napravila po podpisu učitelja, ki je knjigo prebral in svojeručno potrdil. Brezvestno bi torej bilo, če bi kdo dal svoj podpis kar tjavendan. Ako bi nadzornik v knjižnici zasledil neprimerno knjigo, pade vsa odgovornost nanj, ki jo je lahko miselno odobril. In kaj potem? Obsodba, ki si jo je podpisal učitelj sam, bi se še prenesla, hujša je moralna krivda zaradi pohujšanja otrok, ki so se s takim čtivom več ali manj otrovali!

Abstinenčni kotichek.

Nekoliko razgleda.

Pa smo res nervozni (po domače: sitni) in razdražljivi v dneh pomanjkanja, stradanja, prostovoljne in prisiljene abstinence. Urednik »Zlate dobe« se je razkačil celo nad krotkim »Slovenskim Učiteljem«. Radevolje smo ustregli ter odločili v listu celo poseben kotichek za pospeševanje protialkoholnega gibanja med učiteljstvom in mladino. Zdaj smo se mu pa kar naenkrat tako zamerili, da nas prav ostro prijemlje. V 12. lanskim številki »Zlate dobe« se hujuje nad »Slov. Učiteljem«, a na tak način, da bralci pravzaprav niti ne vedo ne, kaj in v čem se je zmedlo. Govori o »Izjavi«, ne pove pa nič, kakšna je izjava, kdo jo je spisal in razglasil.

Torej, kaj je zagrešil »Slov. Učitelj«? V abstinenčni kotichek zadnje številke (1917) je sprejel skupno izjavo avstrijskih škofov, ki se v nji pojasnjuje temeljno stališče našega episkopata glede modernega abstinenčnega gibanja.

Niti izdaleka nam ni prišlo na misel, da bi naš list tega ne smel objaviti. Za božjo voljo vendar! Če zbor avstrijskih škofov razglasi neko izjavo, ki je obenem versko-nravne vsebine, če so to razsodbo objavljali diecezanski in drugi časopisi, ali naj bi moral »Slov. Učitelj« poprej za svet in dovoljenje vprašati g. urednika »Zlate dobe«? ... Ali naj »Slov. Učitelj« avtoriteto avstrijskih škofov zapostavlja za avtoriteto g. urednika »Zlate dobe«? zlasti ko je v škofovski izjavi tangirana versko-nravna plat alkoholnega vprašanja.

Ako misli čislani g. urednik, da so se škofje zmotili, bodo menda že popravili, in potem bomo drage volje sprejeli v list tudi popravek.

Z nervozno občutljivostjo se dobri stvari — dragi gosp. prijatelj — več škoduje nego koristi. Kljub omenjenemu napadu bo naš list tudi v bodoče karmoč podpiral protialkoholno delovanje na šolskem torišču ter v nemal slovensko učiteljstvo, da zastavlja svoje moči tudi v območju »Svete vojske«.

Kako naj vpliva učiteljstvo na mladino v šoli in izven šole, da se bo varovala alkoholnih pijač.

Referat pri dom. konferenci na šentjakovski dekliški osemrazrednici v Ljubljani.
(Sestavila gdč. Marija Nitsch.)

V sedanjem času je protialkoholno gibanje zelo živahno. Zakaj? Ker prepričanje o nevarnosti alkoholnih pijač prodira v vse sloje človeštva. Alkohol je postal najstrašnejše zlo za vse človeštvo, zlo, ki ima v oblasti stare, pa žalibog tudi mlade. Mislim, da mi ni treba še posebej poudarjati pogubonosti opojnih pijač, saj je razdejanje demona alkohola tako očitno, naj že to stvar presojamo z vzgojnega, verskega, narodnega, gospodarskega ali higijeničnega stališča. V tem oziru govoré dovolj jasno razne statistike in pa prežalostne posledice neizmerne uživanja alkoholnih pijač, posledice, ki jih imamo priliko opazovati dan za dnem.

Alkohol je po Gladstonovem izreku hujši sovražnik nego kuga, lakota in vojska. In ta sovražnik prodira in si osvaja vedno več tal tudi v naši domovini! Proti vsaki nevarnosti, ki nam preti, se ukrepajo razne varnostne odredbe, proti demonu alkoholu, temu sovražniku, ki uničuje zdravje, imetje in srečo tisočeri — pa naj bi se ne ukrenilo ničesar!? Že od nekdaj so se trudili zlasti duhovniki v pridigah in v spovednicah, da bi odvrnili ljudstvo od tega pogubonosnega zla; ne manjka nam velikodušnih mož, ki bi s svojim zgledom, s popolno abstinenco radi izpreobrnili pijance in jih spravili zopet na pravo pot, a uspeha — žalibog — niso kaj prida dosegli. Strašno resnico izraža slovenski pregovor: »Pijanec se izpreobrne, ko se v jamo zvrne.« Res je, starih pijancev ne bomo izpreobrnili, zato se teh tudi ne bomo lotili, temveč naša skrb velja onim, ki pijači niso vdani, a lahko postanejo pijanci, če jih ne bomo odvrnili o pravem času od napačne poti. In to je naša mladina, naša nada. V čigavih rokah pa je mladina? — V rokah staršev in v rokah učiteljev. Poleg staršev je dolžno torej v prvi vrsti učiteljstvo delovati za blaginjo mladine. Vzgajati moramo mladino ne le za poštene, pobožne in domoljubne, ampak tudi za trezne državljane.

Da bomo to dosegli, moramo pri vsaki priliki, ki se nam nudi, otroke poučiti, da spoznajo alkohol in vse pogubonosne posledice, ki izvirajo iz njega. Ako se imenuje učitelj dobrotnik mladine, ker jo uči raznega znanja in spretnosti, bo postal še večji dobrotnik, ako s svojim poukom odvrne vsaj nekaj učencev od velike nevarnosti, ki jo prinaša človeštvu — alkohol.

Nastane vprašanje, kdaj naj začnemo poučevati otroke v protialkoholnem zmislu? Umevno, da sistematičnega pouka ne kaže pričeti pred šestim, oziroma sedmim šolskim letom, a na škodljivost opojnih pijač, v prvi vrsti žganja, nikakor ne zamudimo opozarjati otroke že v najnižjih razredih, kar se lahko zgodi v preprostih, lahko umevnih besedah. Opišimo jim vso grdobijo pijanosti; pri vsaki priložnosti, ki se nam nudi, jih pa opomnimo, naj se varujejo strupenih alkoholnih pijač.

V tem oziru bi morali podpirati učitelja v prvi vrsti starši in varuhi otrok. A žalibog se v premnogih slučajih še to razdera, kar je šola dosegla, ker med starši dostikrat ni pravega umevanja, ne dobre volje, da bi otroke obvarovali alkoholne nesreče. Toda že zdrava pamet bi jim morala povedati, da alkohol ni za nežni otročji organizem. Če opojne pijače tako strašno razdirajo že utrjeno telo odraslih, če postanejo mnogi s tem morilci lastnega zdravja in življenja, koliko bolj se morajo kazati nasledki alkohola še le pri mladini! In vendar, koliko zakrivé uprav starši v tem oziru po svoji nespameti in malomarnosti! Zato je sveta dolžnost vsakega učitelja in učiteljice, da take zanikarne in nevedne starše, kadar je prilika, o nedostatkih domače vzgoje po možnosti pouči.

Otroke same pa spodbujajmo, da se odpovedo alkoholnim pijačam sploh. Da ne pozabijo naših opominov, jih pogosto izprašujmo, če izpolnjujejo storjeno obljubo; pri tem stanovitne pohvalimo ter jih stavimo drugim za zgled.

V višjih razredih pa nudi tudi šolski pouk sam dovolj prilike, da go-

vorimo o škodljivosti alkohola in da poudarjamo prednosti in dobrote abstinence. Omenjam samo nekatere take prilike:

Središče jezikovnega pouka je šolska čitanka. Vnet učitelj bo našel marsikateri berilni sestavek, ki bo pri njem lahko izpregovoril o abstinenci. Priporočati bi bilo tudi, da se prilično v višjih razredih prečita tudi primeren in zanimiv sestavek iz protialkoholnega glasila »Zlata doba«.

Tudi s spisjem lahko vzgajamo učence za abstinenco. To velja posebno za višjo stopnjo, kjer se lahko samostojno obravnavajo snovi, kakor: »Pijančevanje — vzrok uboštva«, »Kako si človek ohrani zdravje«, »Korist vode« in dr.

Večkrat lahko tudi pri računstvu izpregovorimo o alkoholu. Sicer so v tem oziru računice precej pomanjkljive; ali spreten učitelj si lahko pomore sam, ako si sestavi naloge, ki kažejo učencem, koliko ljudi upropasti alkohol in koliko denarja se izda za nepotrebne opojnine. Sploh vzgajajmo učence pri računstvu za varčnost, ki naj jih spremlja tudi v poznejšem življenju, da ne bodo nosili težko prisluženega denarja v gostilne, temveč raje v hranilnice.

Kar se tiče zgodovine in zemljepisja, poudarjajmo zmerenost slavnih mož ter moč in srečo treznih narodov. Zgledov za to najdemo dovolj. Povejmo otrokom, da je bila nezmernost večkrat vzrok propada mogočnih narodov. Dober zgled za to so nam stari Rimljani. Ko govorimo pri zemljepisju o Ameriki, ne pozabimo omeniti, da bodo prebivalci Severne Amerike, Indijanci, kmalu izginili z zemeljskega površja, uničeni po »ognjeni vodi«, to je žganju, ki so ga zanesli tja Evropci.

Izmed vseh predmetov služi našemu namenu pač najbolj prirodopisje. Tu imamo priliko, da seznanimo učence natančneje s strupom alkoholom in z njegovim škodljivim vplivom na človeški organizem. Umevno, da morajo otroci, preden pričnemo o tem govoriti, že nekoliko poznati ustroj človeškega telesa. Šele, ko jim je znana važnost in pomen srca, jeter, ledvic, želodca in drugih organov za zdravje, — bomo mogli s pridom razlagati o škodljivosti alkoholnih pijač. Poslužujmo se obenem tudi slik, iz katerih naj mladina spozna grozne posledice alkohola na prej omenjene organe. Ako se peča učitelj s prirodopisnim poukom v tem zmislu, je mnogo storil za zmernostno življenje. Spreten učitelj in vzgojitelj bo porabil tudi razne žalostne dogodke kakor pretepe, požige, samomore, ki so v zvezi z alkoholom, da bo izpregovoril svarilno besedo tudi v šoli. Iz takih dogodkov, ki jih žalibog ni malo, otroci lahko jasno spoznajo, kam zavede človeka — alkohol.

Istotako ne pozabimo nikdar svariti mladine pred zauživanjem opojnih pijač, zlasti na deželi pred semanjimi dnevi, žegnanjem, birmovanjem in enakimi prilikami, ko se po stari navadi rado pridruži popivanje.

Da bo protialkoholno delovanje uspešno, naj si duhovnik in učitelj podajata roke ter se skupno borita proti sovražniku čvrstega naroda. Z združenimi močmi na delo! Če ne bo takoj popolnega uspeha, bodimo z malim zadovoljni, saj pravi veliki protialkoholni apostol škof Egger: »Kdor

reši le eno dušo pred pogubo pijančevanja, kdor otme le eno družino, ni živel zastonj; s tem edinim činom se je storil zaslužnega za kraljestvo božje in svojo domovino in to delo mu bo sladka tolažba v življenju in ob smrti.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Enotnost v katehetskih vprašanjih se ne doseže prav lahko, zlasti zato ne, ker se človek, »ki je navajen svoje poti« — težko oprime drugega načina in druge metode, četudi spozna, da je nasvetovano bolje od njegovega. V zadevi jutranje in večerne molitve, ki naj bi se priredila za mladino (o tem je bil že obširen razgovor pri zadnji katehetski konferenci v Ljubljani dne 9. januarja) se enotnost pač ne more zahtevati, ker je katehet v tem vprašanju dosegel svoj namen, če je le otrokom zbudil veselje in vnemo, da vestno, skrbno in trajno opravljajo svoje jutranje in večerne molitve. — Ker se je pa od drugod sprožila želja, naj bi »Slovensko katehetsko društvo« dalo nasvet, kaj naj otroci molijo zjutraj, kaj zvečer; ker se je vprašalo, če ne bi kazalo najmanjšim učencem oskrbeti primernih molitvic v vezani besedi, je smatralo »Društvo slov. katehetov«, da tudi o tem pove svojo sodbo.

Že zadnjič smo poročali o uspehu tozadevnega posvetovanja. Katehet T. Tavčar je povzel še enkrat vse nasvete in predloge ter jih je sestavljene prečital pri januarski naši konferenci. Sestava molitev, ki naj jih opravljajo mali otroci do 3., oziroma 4. razreda, naj bo tako urejena, da služi obenem kot priprava na »vzorec« jutranje in večerne molitve, ki nam jo priporočata Katekizem in šolski molitvenik. Kaj naj se spremeni oziroma doda, to bomo objavili prilično v celotnem osnutku, ki bo na razpolago potem tudi v posebnih odtisih. Da bodo otroci imeli veselje do te izpopolnjene molitve (iz katekizma), ki naj je vzor najprimernejše jutranje in večerne molitve — brez obveznosti, da bi se morali uprav te oprijeti — bi kazalo, da napravi katehet vsaj eno, če ne dve ka-

tehezi nalašč v ta namen. Opozarja naj večkrat, vselej pa, kadar pri pouku nanese prilika na katero izmed sestavljenih molitvic, na njeno lepoto in primerenost, da bodo otroci polagoma spoznali, kako veliko bogastvo milosti, blagoslova, sreče in lepote je skrite v vzorno zbrani in pobožno opravljeni jutranji in večerni molitvi.

Kjer molijo otroci skupno z družino za večerno molitev sv. rožni venec, so zadostili svoji dolžnosti; kljub temu bodo pa še z veseljem pridejali vsaj del večerne molitve, katero jim bo katehet tako priporočil, da se jim bo prikupila.

Za prav male učence bi se smela prirediti kratka molitev v verzih, samo otroški naravi primerna mora biti, vendar pa vsebinsko taka, da bi jo mogel sprejeti za svojo tudi odraslejši človek. Lepa mora biti, preprosta in umljiva. Skušali bomo ustreči tudi tistim katehetom, ki se ogrevajo za ta način jutranje in večerne molitve.

Dozoreti moral Pet le je že, odkar je zagledala beli dan V. Pichlerjeva knjižica »Kathol. Religionsbüchlein«. Zdaj smo dobili, kakor znano, nov osnutek, ki ga je avstrijski episkopat fakultativno dovolil. Avktor sam sodi o tej knjižici tako-le:

Knjiga je bila še premalo v praksi, da bi se mogla izreči gotova sodba o vsaki posameznosti. Tistih, ki so poslali nasvete za izboljšanje prvega manuskripta, je bilo pač veliko, a udeležba ni bila splošna. Novi osnutek gotovo še ne bo končnoveljavnen; ko bo nekaj let v rabi, bo treba gotovo nove predelave. Ta čas bo prišel prej ali slej; določal ga bo deloma novi enotni katekizem, deloma pa nove biblične zgodbe.

Predlogi za izboljšanje naj bi se pošiljali »škofijskim šolskim svetom«, ali če teh ni, škofijskim odborom. Ti naj bi jih združili v celoto, nebišve-

no odstranili, ter poslali katehetski sekciji avstrijske Leonove družbe na Dunaju. Katehetska sekcija naj bi potem poklicala 7 ali več strokovnjakov, ki so se za preureditev knjižice najbolj trudili, na Dunaj na skupno konferenco.

Zaradi primere. Včasih smo katero rekli tudi v prilog gmotnemu stanju katehetov, pa se je tuintam obsojalo. Komur ob lahki službi ni treba posebne brige, kako bo izhajal, pač ne more umevati materialnih teženj skromnega kateheta. — Te dni smo zasledili nekje poročilo o remuneraciji in plačah, ki so bile določene z zakonom 17. julija 1917. l. za Nizjo Avstrijo. Zaradi primere naj tudi tu omenjamo nekatere postavke. Katehetski zakon določa na dunajskih meščanskih šolah 100 K remuneracije za tedensko uro (enega šolskega leta), na ljudskih šolah 90 K, zunaj Dunaja 80 K; za pouk v prvih treh razredih (?) — Unterstunden — po 50 K in 20% povešek kot draginjski prispevek. (Takozvanega gratis-pouka menda postava ne zahteva več.) Lani je dunajska občina povišala vse remuneracije za 20%.

Prejemki stalnih katehetov so določeni v višini meščanskih učiteljev. Na šolah zunaj Dunaja znaša po novem zakonu temeljna plača 2400 K, stanarina 700—1100 K (z ozirom na kraj), ki se pa lahko še poviša, 10 starostnih doklad po 200—250 K. Za Dunaj po 15 letih 1600 K, dalje posebna nadomestna doklada 400 K obenem z 9. starostno doklado.

Glede pokojnine določa zakon: Učiteljska moč, ki ima 35 službenih let, ali pa je dovršila 60. starostno leto, sme zaprositi za pokojnino brez spričala, da za delo ni več sposobna; lahko se pa tudi upokoji uradnim potom.

Pripomniti je tudi, kar je za katehete velika dobrota in vitalne važnosti, da se vštevajo definit. katehetom vsa leta prejšnjega dušnopastirskega delovanja ne le za pokojnino, marveč tudi pri dovolitvi starostnih doklad. To je pravo in pravično, kar je tudi naše katehetsko društvo zahtevalo, ko se je odmerjala vzdrževalnina v našem (kranjskem) deželnem dvorcu. Žal, da se v sprejeti predlogi naša zahteva ni docela vpoštevala; upamo pa, da bomo dosegli isto

ugodnost, kakor nižjeavstrijski katehete, ko se bo vnovič in v doglednem času uravnavala definitivna regulacija učiteljskih in katehetskih prejemkov v kranjskem deželnem zboru.

Še to bi bilo omenjati, da so v nižjeavstrijskem dež. zboru l. 1904 znižali število obligatnih tedenskih ur od 25 na 21.

Škofijska komisija za šolske zadeve — se je ustanovila z novim l. 1918. v linški škofiji. Ta naprava je nekaka posvetovalna korporacija, ki jo skliče in pooblasti škofijski ordinariat, da ji od časa do časa predloži vsa vprašanja in vse zadeve, ki se tičejo verstvenega pouka in verstvenih interesov na ljudskih, meščanskih in srednjih šolah v škofiji. Analogne komisije so škofijski odbori za cerkveno umetnost, ali za cerkveno glasbo.

Nova komisija ima dva oddelka: prva se peča zgolj z zadevami, ki spadajo v delokrog srednjih šol (gimnazij, realk in licejev); drugi so izročene enake zadeve ljudskih, meščanskih, strokovnih, nadaljevalnih šol in učiteljskih.

Vsak odderek ima po šest članov, in sicer takih, ki v resnici izvršujejo katehetski poklic v šoli, ali so pa dalj časa bili nastavljeni kot katehete. Pri drugi sekciji morata biti vsaj dva kateheta po poklicu, ki poučujeta na ljudski, meščanski šoli, ali pa na pripravnici, in najmanj en član, ki je nastavljen v dušnem pastirstvu. Profesor katehetike na bogoslovnem učilišču je že vsled svoje službe stalen član drugega oddelka. Vsakemu oddelku se določi povrh še predsednik. Točka 6. pravil nalaga članom dolžnost, da se morajo temeljito baviti s strokovno literaturo in z metodiko, kakor tudi z vsakovrstnimi naredbami in postavami.

Predsednik škofijske komisije je kanonik, ki ima v konzistoriju šolski referat. Nadzorovanje verstvenega pouka in verskih vaj je poverjeno, kakor doslej, »do nadaljnjega« (kakor pravi ondotni škofijski list št. 21) še dekanom in škofijskim komisarjem.

V delokrog škofijskih komisij pa ne spadajo ne osebni, ne gmotni in tudi ne pravni interesi katehetov. Upravna doba pozvanih komisarjev preneha čez štiri leta.

Katehetske beležke.

Bela nedelja. Soditi po izdelanih govorih, ki jih čitamo po raznih nemških pridigarjskih mentorjih za slovesnost prvega sv. obhajila, prirejajo v Nemčiji in menda tudi po nekaterih avstrijskih deželah svečanost prvega sv. obhajila večinoma na belo nedeljo. Na Solnograjskem imajo določen v ta namen poleg bele nedelje še praznik presv. Srca Jezusovega. Pri nas po slovenskih škofijah smo se oprijeli bolj gorkih majniških in junijskih dni, ko praznujemo god sv. Alojzija, praznik Srca Jezusovega. Zdi se, da je tako popolnoma pravilno iz teh-le razlogov:

1. Pred belo nedeljo imamo veliki in velikonočni teden, ko imamo mladina prazniške počitnice in so duhovniki v cerkvi bolj zaposleni kot sicer. Priprava na sv. obhajilo pa zahteva uprav zadnje dni pred slovesnostjo prvega sv. obhajila obilo intenzivnega dela in vsakovrstnih skrbi.

2. Tudi z daljno pripravo za prvo sv. obhajilo (verstveno znanje) je bolj križ, če bi na vsak način hoteli vpeljati, oziroma obdržati belo nedeljo kot dan prvoobhajilne slovesnosti. Ako je velika noč zgodaj, traja šolsko leto še več kot tri mesece. Res je, da mora biti ves pouk v razredih (1. in 2.), kjer so prvoobhajanci, evharističen, vendar pa ni vse tako v redu, če se mora sicer običajna zgodovinska učna pot prekiniti oziroma pretrgati, pozneje pa zopet vezati.

3. Čisto primerno se pa priredi prvo sv. obhajilo ali v Marijinem mesecu, ali pa v mesecu, ki je posvečen češčenju presv. Srca Jezusovega, recimo okrog sv. Alojzija.

Praznik presv. Srca Jezusovega je v tesni zvezi z osmino praznika presv. R. Telesa. Kako vzpodbudno bi bilo, ako bi častno stražo ob duhovščini, ki nosi na Telovo v sprevodu Najsvetejše, prevzemali otroci - prvoobhajanci, ki so okrog tega praznika pristopili k angelški mizi, ali pa so uprav na tem, da se združijo prvič z božjim Ljubiteljem otrok v sv. evharistiji. — Kanon 859, § 2. novega kodeksa je sicer določil za velikonočno sv. obhajilo čas »a dominica palmarum ad dominicam in albis«; a to

dobo smejo škofje podaljšati. V ljubljanski škofiji se začne velikonočno obhajilo odslej IV. postno nedeljo in konča na nedeljo Sv. Trojice. Za prvoobhajance ljubljanske škofije je pa presvetli knez-škof dr. A. B. Jeglič odredil, da jih zapoved še ne veže, ako za prvo sv. obhajilo do praznika Sv. Trojice še niso pripravljeni; priprava se more in mora še nadaljevati, kakor je v naši škofiji zapovedano.

Enakomerna obleka. Za obleko prvoobhajancev in prvoobhajank, ki naj bo čedna, a skromna in dostojna, bo letos silno težko poskrbeti. Boljše rodbine si že še pomagajo, z revčji bo pa težava. Že par let smo imeli silne križe zaradi prvega sv. obhajila, ker je bilo nebroj staršev, ki so se izgovarjali, da ne morejo napraviti otrokom primerne obleke za to slovesnost. S takimi izgovori so se ustavljali posebno v Ljubljani, kjer mislijo, da mora biti takrat vse novo in moderno, da ne sme biti razločka med bogatimi in revnimi. Katehet sam naj skrbi, da bi res ne bilo prevelike razlike in da bi se premožnih staršev otroci bolj skromno opravili; a navadno opomini ne izdajo veliko, ker se starši ne dajo prepričati.

Kaj, če bi se združila dobra srca — recimo iz Marijinih družb, bratovščine presv. Rešnjega Telesa, pa bi oskrbela nekaj komadov nove lepe, a preproste obleke za priliko prvega sv. obhajila! To obleko bi potem otroci porabili na praznik presv. Rešnjega Telesa za častno stražo, posodila bi se pa lahko potem vsako leto revnim in dobrim prvoobhajancem, oziroma prvoobhajankam, ki jim starši ne morejo kupiti nove in lične oprave.

Ta misel je prav umestna; marsikatera družina bi bila na ta način rešena moreče skrbi, katehet bi pa imel manj sitnosti s tistimi otroki, ki jih starši ne puste dovolj zgodaj k sv. obhajilu iz raznih razlogov, ki pa za njimi večinoma tiči izgovor glede obleke.

Razne opazke. Vojn kurat in katehet monakovske nadškofije F. N. je imel kot duhovnik bolniškega vlaka obilo prilike, da si je ogledal verski pouk in pedagoško delovanje po šolah in cerkvah raz-

nih dežela. Nekatera slučajna izkustva je fudi zapisal v listu »Katech. Bl.«

V Belgiji je opazil n. pr., da so otroci odgovore pri velikih in petih mašah sami odpevali; deloma so pa znali prednašati na dostojen način tudi »Gloria«, »Credo«, »Sanctus«, »Agnus«. Ljudstvo se je deloma pač tudi udeleževalo, a bolj boječe.

Kako doseči, da bodo otroci zares bolj umevali vsaj bistvene dele svete maše, o tem vprašanju smo se že dovoljkrat razgovarjali. V Belgiji je omenjeni kurat zasledil novo rešitev. Ko je duhovnik maševal (bila je šolska sveta maša), je neki njegov tovariš stal pred otroki, pa jim je kratko razlagal in pojasnjeval posamezne dele. N. pr. v začetku:

»Mašnik se pripogne in spozna svoje napake. — Spoznajmo tudi mi, da smo grešniki, in prosimo, da bi bili deležni sadov sv. maše.« — Pri evangeliju je prečital besedilo v francoskem jeziku ter pridejal kratko pridigo. Nato se je nadaljevala sv. maša. — Pred darovanjem je opozoril otroke tako-le: »Zdaj bo daroval mašnik nebeškemu Očetu kruh in vino« — nakar je sledila kratka razlaga in molitev. — Pri spominu živih so molili otroci nazust lepo molitev za duhovsko in svetno gosposko, za starše itd.

Izpremenenje... »Otroci! Bliža se najsvetejši trenutek, ko se bo izpremenil kruh v telo in vino v kri Jezusovo. Pozdravimo z vso vnemo božjega Zveličarja... Pri »Očenašu«: »Opravimo zdaj z mašnikom Gospodovo molitev... Pri mašnikovem obhajilu so otroci prejeli s primerno molitvico duhovno obhajilo.

Otroci so bili na ta način ves čas lepo zbrani in združeni z mašnikom v molitvah in z daritvijo. Razlagajoči duhovnik je dajal obenem tudi znamenje, kdaj naj se otroci pokrižajo, kdaj naj pokleknejo, kdaj naj se na srce trkajo itd. Ako se sv. maša na ta način katehetsko izrabi, ako zdaj ta, zdaj drug del sv. maše točneje pojasni ter obenem obrazloži liturgični pomen vseh obredov (v šoli), se morajo otroci polagoma poglobiti v umevanje sv. maše ter preje-

mati čedalje več sadov iz neizmerne zakladnice najsv. daritve.

Nekaj pa opazovalcu po francosko-belgijskih cerkvah ni bilo všeč: da so namreč skrbne redovne sestre pretankovestno pazile na vsako kretnjo otrok ter brzele zdaj sem zdaj tja, da so popravile in pokarale malenkostne nedostatke med službo božjo. Tu otrok ni gledal v knjigo, pa je že priskočila opreznna sestra, da ga je opozorila; tam se gojenec ne drži pokonci, treba ga je vzravhati; od časa do časa dobi kateri krco po glavi, če ni vse popolnoma v redu. Seveda se vselej vse obrne na korigenda, ne pa proti oltarju.

Francoske kateheze, ki jim je poročevalec prisostvoval, so se mu zdele preveč abstraktne, delujoče skoraj zgolj na razum. Vtepanje definicij pač ni kateheza.

Da si je razvijalna metoda priborila tla skoraj po vseh deželah Avstrije in Nemčije, o tem se je omenjeni kurat prepričal, ko je bival v nekem neznatnem kraju južne Ogrske, ob srbski meji. Ondotni kaplan mu je razkazoval svoje katehitične pomočke ter se pohvalil zlasti s Stieglitz-em. Prav tako je pa naletel (ta vojni kurat) na župnika male, 400 duš broječe župnije v domačem kraju, ki je kazal prav malo brige za katehezo in za metodo pri katehezi. Rekel mu je: »Kaj menite, da imam čas, da bi se tako temeljito pripravljaj za katehezo v šoli? Končno pa tudi nisem tukaj, da bi otrokom zgodbe pripovedoval, marveč moja dolžnost je, da jih naučim verstvenih in нравnih resnic, ki so za zveličanje neobhodno potrebne. Teh pa ni tako veliko in za to ni treba posebne priprave. Čemu sem pa toliko let študiral bogoslovje?«

»Bil sem pa nasprotno« — tako nadaljuje poročevalec — »nekoč v nekem večjem industrijskem kraju povabljen na zajtrk v župnišče. Župnik spiše svojo čašo kakao, pa mi nato poda roko rekoč: »Oprostite, da vas pustim tu pri mojem očetu. Ob devetih moram v šolo. Poučujem sicer že 23 let krščanski nauk, pa si še danes ne upam pred otroke brez priprave.«

Zgledi.

V smrtni stiski preneha tudi brezbožnost. Listu »Ave Maria« (števil. 12, l. 1917) poroča neki cesarski lovec naslednji dogodek, ki ga je doživel visoko v Dolomitih.

Bila je viharna zimska noč. Poslani smo bili na gorsko stražo. Med tovariši je bil tudi eden, ki se je norčeval iz vere in se stresal zlasti nad duhovniki. Posebno rad je smešil 4 poslednje reči. Ta človek je na povratku od nočne straže zgrešil voditelja in zablodil v snežene zamete, da ni mogel na pravo pot. Načelnik straže obljubi, da bo dal opraviti 10 sv. maš za duše v vicah, če bi dobil tovariša še živega. A zastonj. Drugo jutro smo jeli iznova iskati in smo ga res zasledili globoko doli na italijanski strani stoječega ob skalnati steni. Padel je bil krog 80 m globoko; celih 15 ur je ždel v mrazu. Njegovega prijatelja smo spustili po vrvi nizdol; našel ga je še živega, a tako zdelanega, da ga je komaj spoznal. Imel je molek v rokah, pa je tudi goreče molil sv. rožni venec. Iz mladeniča je postal starček. Prenesli so ga v bolnišnico, kjer je spravljen z Bogom v nekaj dneh umrl. Njegova smrt je močno učinkovala na vse, osobito pa še na njegove tovariše, ki so poprej radi zabavljali, kajti spoznali so, da se iz božjih reči ni norčevati.

»....**Kakor tudi mi odpustčamo**...«
L. 1569. je bila odkrita zarota zoper življenje sv. Karla Borom. Kmalu nato mu grof Viskonti pokaže imena zarotnikov

na posebni listini, da bi se prepričal, kdo so tisti, ki mu strežejo po življenju. Brez razburjenja in popolnoma mirno veli svetnik, naj mu sluga prinese luč, vzame listine, jih sežge vpričo grofa ter reče: »Zahvaljujem se Vam, gospod grof, za prijazno uslugo, ki ste mi jo izkazali. Imen zarotnikov pa ne maram vedeti, ker bom šel prav sedaj maševat in si ne maram napravljati skušnjav, da bi imel zoper koga kako nevoljo.«

Kaj naj bo žena? (Primeri.) 1. Žena bodi krona v hiši, a taka, da ne pritiska njenega poglavarja. 2. Žena naj igra prvo violino — pod osebnim vodstvom moževim. 3. Žena naj se ne ponaša preveč z zunanjim sijajem in lepoto, marveč naj si prizadeva taka biti, da se bo mož z njo ponašal. 4. Žena naj vse v hiši vidi, samo skoz prste naj ne gleda. 5. Žena bodi ogledalo lepote in prikupljivosti, a nikdar naj svoje lepote ne študira pred zrcalom. 6. Žena naj se poslužuje vselej prijaznih besedi, nikar pa naj se ne sili, da bi morala imeti vselej zadnjo besedo. 7. Žena naj ravna povsod prav in pravično ter naj se poteza za pravico, nikar pa naj ne bo tako neznosna, da bi hotela samo ona prav imeti. 8. Žena bodi pobožna, a s svojo pobožnostjo naj ne zbuja pozornosti. 9. Žena naj tako nastopa, da jo bodo povsod radi videli, povsod naj se pa ne vsiljuje. 10. Mož in žena bodita enega duha in enega srca, — a samo v dobrem; hodita naj isto pot, a nikdar naj ne izbere ta slabe.«
»Elisabeth-Blatt«.

Učiteljski vestnik.

Učiteljska imenovanja v seji c. kr. dež. šol. sveta 22. decembra 1917. Po stojski okraj: Budanje, naduč. Jurjevčič Franc; Budanje, učit. Črnič Emilija; Studeno, naduč. nobenega prosilca; Kuteževo, učit. nobenega prosilca; Nadanje selo, naduč. Požar Vladimir; Ostrožno brdo, učit. se ne namesti; Šturije, naduč. Skala Anton; Št. Vid pri Vipavi, učit. Čuk Ivana. — Kočevski okraj: Polom, učit. Scheschark Franc; Loški potok, učit. Trošt Ivan; Kostel,

učit. Perko Julijana. — Krški okraj: Dobovec, učit. se ne namesti; Boštanj, učit. Celnar Ana; Sv. Križ pri Kost., učit. Vrbič Olga; Veliki Trn, učit. Pirc Marija. — Ljubljanska okolica: Dobrova, učit. Porenta Uršula; Borovnica, učit. Chladek Marija; Moste, učit. Pečjak Rudolf; Št. Peter p. Ljublj., Kredar Amalija; Podlipa, učit. Pečenko Danilo; Rakitna, učit. Končina Ivana; Žažar, učit. Dekleva Ivana; Zapotok, učit. Sirknik Ljudmila. — Litijski okraj:

Zatičina, naduč. Gorišek Karel; Vače, naduč.: se ne namesti; Prežganje, učit. Mejak Roza; Kolovrat, učit.: se ne namesti; Sv. Gora, učit. Smole Josipina; Litija, učit. Kalin Ivana. — **Logaški okraj:** Babno polje, učit. Zalar Franc; Sv. Trojica, učit.: nobenega prosilca; Rovte, učit. Kogej Leopoldina; Igavas, nadučit. Kosin Friderik; Planina, učit. Trampuš Lucija; Vojsko, učit.: se ne namesti. — **Radovljiški okraj:** Bled, učit. Baebler Leopold; Bled, učit. Baebler-Delak Alojzija; Breznica, učit. Čop Ana. — **Novomeški okraj:** Dvor, nadučit. Janežič Franc; Hinje, nadučit. Pugelj Anton; Podgrad-Mehovo, nadučit. Vrbinc Josip; Vavta vas, naduč. Stular Franc; Šmihel pri Žužemberku, učit. Bezljaj Frančiška. — **Kamniški okraj:** Št. Gotard, naduč.: se ne namesti; Dol, nadučit. Turk Anton; Rove, učit. Est-Delak Marija; Čemšenik, nadučit.: se ne namesti. — **Črnomeljski okraj:** Adlešiči, učit. Račič Božo; Bojanci, učit.: se ne namesti; Radence, učit.: se ne namesti; Podlog, učit.: nobenega prosilca; Metlika, nadučit. Kopač Leopold. — **Kranjski okraj:** Dražgoše, učit.: se ne namesti; Kovor, nadučit. Bertoncelj Jožef; Šmartno pri Kranju, Vidic Edvard; Velesovo, nadučit. Vidic Anton; Selca, nadučit. Mihelčič Ivan; Žabnica, učit. Papler Marija; Poljane, učit. Pipan Gabrijela. — **II. m. deška ljud. šola v Ljubljani,** učit. Tratar Josip. — Stalno nameščen je s 1. januarjem 1918.

Častno priznanje. C. kr. dež. šolski svet za Kranjsko je izrekel v zadnji seji dne 22. decembra 1917 okrajnemu šolskemu nadzorniku v Ljubljani — ravnatelju Franu Lavtižarju zahvalo in priznanje za njegovo izredno vneto in uspešno delovanje v prid ljubljanskemu šolstvu, kakor tudi za njegovo prizadevanje in delo v mladinskem oskrbstvu in dobrotelnosti. — Ta zares zaslužena zahvala in odlično priznanje na najvišjem merodajnem mestu v deželi nas tem bolj veseli, ker je bil za vse dobro in za napredek ljubljanskega ljudskega šolstva, za blagor učiteljstva in za vzgojo mladine vzorno vneti gospod nadzornik nedavno v nekem ljubljanskem dnevniku, še bolj neumestno in neupravičeno

pa v nekem učiteljskem listu napaden. Deželni šolski svet mu je dal zadoščanje, ali sta storila tudi označena dva lista — nam ni znano.

Novoletno napredovanje. V I. plačilni razred so pomaknjeni gg.: Fr. Črnagoj, Fr. Lovšin, Fr. Rant. — V II. pl. razred: Albina Golob, Fr. Mercina, Marj. Belle-Žele, Fr. Bezeljak-Bayer, Janko Polák, Leop. Tomšič, Mar. Antončič, Josip Zupančič, Ivan Schmeidek; v III. pl. razred: Leop. Baebler, Iv. Jocif, Elza Luschin, Marija Sodnik, Viljem Beniger, Mirosl. Hafner, M. Vrbič-Jäger, Leop. Abram, Leop. Levstik, Jos. Dolgan, Marija Jugovic, Ana Jak, Mar. Zakrajšek, Karel Sovre, Viktor Volk, Alojzija Baša, Ant. Stamcer, K. Strauss, Viljem Mazi.

Spremembe. Kamniški okraj: Gdč. Ana Harbich, prov. vod., Dol. — Kočevski okraj: Gdč. Mar. Arrigler, supl., Ribnica (dekl. šola); župnik v p. Ivan Bartlmä, pom. uč., Sp. Log. — Kranjski okraj: Gdč. Amal. Prevc, spl., Kranj (dekl. šola); gdč. Janja Miklavčič, Kranj (deš. š.); Friderik Kovač, prov. uč., železniki; gdč. Vera Rekar, supl., Tržič (deš. šola); gdč. Marija Bahovec, prov. učit., železniki; gdč. Serafina Stiene, Šmartno pri Kranju; gdč. Albina Bradaška, prov. učit.; gdč. Amal. Prevc, supl.; gdč. Julija Mlač, supl., Kranj (deška šola). — **Krški okraj:** Gdč. Frančiška Božič, supl., Šmarjeta. — **Ljubljana:** Gdč. Ivana Cerar in A. Košca, supl., šišenska deška osemrazrednica; gdč. Angela Žorž, supl., mest. sl. osemrazr. pri Sv. Jakobu; gdč. Ljudmila Gabršek, supl., Moste. — **Ljubljanska okolica:** Gdč. Justina Hiti, supl.; gdč. Antonija Praprotnik, prov. vod., Št. Jakob ob Savi. — **Logaški okraj:** Gdč. Katar. Punčuh, prov. učit., Sp. Logatec. — **Novomeški okraj:** Gdč. V. Kraševic, supl., Žužemberk. — **Postojnski okraj:** Gdč. Just. Kmet, prov. vod., Šturje; gdč. Justina Kavšek, supl., Postojna; gdč. Ana Tomšič, supl., Dolenja vas pri Senožečah.

Vprašanje o izpustnicah. Zgodi se, da vstopi učenec v začetku šolskega leta v 7. razred, a izstopi pred prvim četrtletjem, ker je dopolnil 14. leto. Izpustnico dobi kot absolvent 6. razreda, ker

iz 7. razreda še nima redov. Primeri se pa včasih, da vzame učenec izpustnico koncem leta; ker pa med počitnicami ne dobi mojstra, se oglasi v začetku šolskega leta zopet za vstop v šolo. Takemu učencu, če ni posebno na slabem glasu, ne branimo vstopa, če je le prostor v razredu, kajti pohajkovanje večkrat izpridi tudi pridnega dečka; zanj je v tem slučaju šola najboljše zavetišče. Prejema naj seveda tudi šolsko naznaniilo; nova izpustnica bi se mu mogla dati, ako prejšnjo vrne, ker bo poslednja po vsem soditi boljša.

Smrtna kosa. Dne 29. dec. 1917 so zagrebli na ljubljanskem pokopališču č. M. Stanislavo Skvarča, prednice namestnico uršulinskega samostana v Ljubljani. Pokojna blaga redovnica je bila 35 let učiteljica zunanje uršul. šole ter se je odlikovala zlasti kot izborna zgodovinarica. Zadnjih osem let je namestovala redovno prednico; pisala je nad 30 let samostansko kroniko.

Pokojna Stanislava je bila sploh jako naobražena redovnica. V svetovni, v slovstveni zgodovini si je bila priborila izredno znanje; česar mlajše učiteljice niso mogle najti v knjigi, so izvedele v živi knjigi — M. Stanislavi. Govorila je zares kot knjiga, kajti imela je izredno lep pripovedovalni talent. Svoj čas je sodelovala kot pesnikinja pri »Zg. Danici«; tudi »Vrtec« je zalagala z mičnimi pesmicami, dasi je sama le skromno sodila svoje zmožnosti. Veselila pa se je pesniških uspehov svoje učenke M. Elizabete.

V zadnjih letih, ko se je poslovila od šole, je bila njena knjiga — molitvenik, njena pesem — rožnivenec. Na smrt se je lepo že v zdravih dneh, naravnost zgledno pa v boleznih pripravljala. N. p. v m.!

Nabavni prispevki za učiteljstvo na štajerskem. Deželni odbor štajerski je v seji dne 10. decembra sklenil, da sprejme s sklepom drž. zbora dne 13. novembra dovoljene državne podpore kot nabavne prispevke za učiteljstvo na ljudskih in meščanskih šolah ter jih v omenjene svrhe razdeli na ta način: Aktivno učiteljsko osebje: 1. plačilni razred: Samsko, vdovljeno brez otrok z do 5 službenih let 300 K, od 5—15 službenih

let 350 K, čez 15 let 370 K. 2. plačilni razred: Oženjeno učiteljsko osebje brez otrok, vdovljeno z 1 otrokom do 5 službenih let 380 K, od 5—15 službenih let 470 K, čez 15 službenih let 570 K. 3. plač. razred: Oženjeno učiteljsko osebje z 1 ali 2 otrokoma, vdovljeno z 2 ali 3 otroki do 5 služb. let 470 K, čez 5—15 služb. let 560 K, čez 15 pa 680 K. 4. plačilni razred: Oženjeno s 3 ali 4 otroki, vdovljeno s 4 ali 5 otrok do 5 službenih let 560 K, čez 5—15 služb. let 650 K, čez 15 pa 790 K. 5. plačilni razred: Oženjeni z več kakor 4 otroki, vdovljeni z več kakor 5 otroki do 5 službenih let 650 kron, od 5—15 službenih let 740 K, čez 15 službenih let 900 K. Učiteljice ročnih del, pomožno učiteljstvo ter vrtnarice 300 K. Vpokojeno učiteljsko osebje: 1. plačilni razr.: Samsko, vdovljeno brez otrok 300 K. 2. plačilni razred: Oženjeno brez otrok, vdovljeno z 1 otrokom 380 K. 3. plač. razred: Oženjeno z 1 ali 2 otrokoma, vdovljeno z al 3 otrok 470 K. 4. plča. razred: Oženjen z 3 ali 4 otroki, vdovljeni s 4 ali 5 otroki 560 K. 5. plač. razred: Oženjeni z več kakor 4 otroki, vdovljeni z več kakor 5 otroki 650 K. Učiteljske vdove: 1. razred: brez otrok 300 K. 2. razred: z 1 otrokom 380 K. 3. razred: z 2 ali 3 otroki 470 K. 4. razr.: s 4 ali 5 otroki 560 K. 5. razred: z več kakor 5 otroki 650 K. Učiteljske sirote: 1. razred: za 1 otroka 200 K. 2. razred: za 2 otroka 252 K. 3. razred: za 3 otroke 313 K 32 vin. 4. razred: za 4 ali več otrok 373 K 32 vin.

Delež, ki pripade kranjski deželi za enkratno nabavno podporo ljudskošolskemu in meščanskemu učiteljstvu, znaša 1,017.896 K.

Naša zborovanja.

Skazeno veselje. V zmislu sklepa državnega zbora z dne 13. nov. 1917 odpade na kranjsko deželo od skupne vsote v znesku 70 milijonov kron, ki so dovoljene kot enkratna podpora vsemu učiteljstvu za leto 1917 — K 1,017.000. Ta znesek bi se bil moral razdeliti sredi meseca decembra 1917; ker pa denar ni bil nakazan in uprava ni mogla v tako kratkem času vsega računskega dela izvršiti, se je razdelitev

zavlekla. Deželna blagajna je obljubila izplačati na račun državnega prispevka samo pavšalne zneske po 300 K, ostane pride na vrsto, ko bo računsko delo dovršeno. — Dežela pa sedaj zahteva, naj vlada za bodoče dovoli 50 odstotkov draginjskega prispevka kranjskemu učitelstvu; obenem je deželni odbor sklenil, da v bodoče vsled tega preneha draginjska doklada, ki je bila dovoljena za preteklega pol leta (1917). Kaj pa, če bi država ne privolila zahtevi deželnega odbora? ... Upamo, da se bo ta zadeva pravočasno uredila in da poklicani varuhi šolstva ne bodo pustili deželnega učiteljstva v stiski in zadregi. — Po velikem prvohipnem veselju je prišlo nenkrat razočaranje! Vsaj toliko, kolikor nam je bilo dovoljenega v drugi polovici lanskega leta, naj se nam zagotovi!

Za bore kruhek. Nabavni prispevek, dovoljen avstrijskemu učitelstvu v državni zbornici za leto 1917 — se ni mogel pravočasno razdeliti. Da bi kranjsko učiteljstvo vsled odloka deželnega odbora, po katerem so se za leto 1918. prekinile vojno - draginjske doklade, kakršne so bile dovoljene za drugo polovico lanskega leta, ne bilo preveč prizadeto, četudi je deležno državnega prispevka, je bilo sklicano dne 29. decembra 1917 učiteljstvo, predvsem člani »Slomškove zveze«, na skupni posvet. Udeležba je bila nenavadno velika, kar je umljivo, ko gre za ljubi kruhek. Razburjenost je skušal vodja J. Jeglič pomiriti s poudarkom, da je treba modro in previdno nastopati. Zborovalci so pritrdili predlogu, da se nemudoma odpošlje deželnemu odboru s podpismi opremljena zahteva, naj se vpošteva ogrožena eksistenca učiteljstva še nadalje in dovoljuje še v bodoče dosedanja vojno - draginjska podpora. Kako naj danes ohrani učitelj šoli potrebne moči, če nima niti 100 K mesečno? Kako naj učitelj preživlja sebe in rodbino, ako mu je na razpolago kvečemu kakih 150 K? Drugi državni in deželni uradniki so dobili za praznike enkratni nabavni prispevek, dosedanja vojno - draginjska podpora se jim je zvišala, kakor čujemo, za 50 odstotkov, učiteljstvu pa črtati še to, kar je dovoljeno že pol leta, ko draginja še vedno raste — kdo naj ume to ravnanje?

Kaj smo storili glede doklad ... Načelnik »Slomškove zveze« je posredoval pri deželnem odboru kranjskem najprej sam. Dobil je naslednji odgovor in pojasnilo:

G. Fr. Jakliču, predsedniku »Slomškove zveze« v Dobropoljah.

Na Vašo vlogo se Vam priobčuje sledeče:

Deželni odbor je v seji 15. decembra 1917 povodom načelne odločitve o enkratnih nabavnih prispevkih učitelstvu za leto 1917. iz državnih sredstev sklenil to-le:

1. Deželni odbor je pripravljen državni prispevek za draginjske podpore učiteljstvu na splošnih ljudskih in meščanskih šolah na Kranjskem v smislu sklepa poslanske zbornice državnega zbora z dne 13. novembra 1917 kot enkratno draginjsko podporo razdeliti, in sicer po ključu, ki je ustanovljen v navedenem državnozbornem sklepu, kakor hitro sprejme deželni odbor potrebne uradne podatke od deželnega šolskega sveta in se mu nakaže na Kranjsko spadajoča svota državnega prispevka.

2. Glede na to državno akcijo deželni odbor ta čas nima povoda sklepati o vojnih draginjskih dokladah ljudskošolskemu in meščanskemu učiteljstvu iz deželnih sredstev za dobo od 1. januarja 1918 dalje in zahteva opravičeno od države, da skrbi stalno za primerne vojno - draginjske doklade učiteljstvu, dokler trajajo sedanje nenormalne razmere.

O tem, kako bi se učiteljstvu nadomestile ustavljene vojne draginjske doklade, deželni odbor doslej še ni sklepal, obrnil pa se je na c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk s prošnjo, naj bi dalo deželnemu odboru zagotovilo, da se deželi svoječasno povrnejo iz državnih sredstev vsi izdatki, ki bi jih imela na izplačilih draginjskih doklad učiteljstvu v času od 1. januarja 1918 dalje.

Ta prošnja je ostala brez uspeha, ker je ministrstvo za bogočastje in uk izjavilo, da deželnemu odboru takega zagotovila ne more dati.

Kar se tiče izplačil enkratnih nabavnih prispevkov učiteljstvu za leto 1917., ki se pokrijejo iz državnih sredstev, se

Vam sporoča, da se utegnejo izvršiti v najugodnejšem slučaju v pričetku meseca marca, prej pa to ni mogoče, ker je treba daljšega časa za poizvedovanja o družinskih in službenih razmerah posameznega prejemnika, kar se pa ne izvršuje pri deželni odboru, temveč pri c. kr. deželnem šolskem svetu. Predujmi po 300 K odnosno po 200 kron, ki jih je deželni odbor na račun teh enkratnih nabavnih prispevkov dovolil, so pa med tem učiteljstvu po večini že izplačani.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 5. januarja 1918.

Za deželnega glavarja:
Lampe.

Ta odgovor pač ni zadovoljiv, zato je bilo treba, da stopi na noge »Slomškova zveza« kot društvo. Prošnja, ki je bila izročena deželnemu odboru, se glasi:

**Veleslavni deželni odbor
vojvodine Kranjske!**

»Slomškova zveza« ima po § 1. društvenih pravil dolžnost, potezati se za gmotne stanovske koristi učiteljstva. Ker so se s 1. jan. 1918 nenadoma in nepričakovano ukinile vojno-draginjske doklade, je »Slomškova zveza« prisiljena, da se zopet oglasi in da nujno prosi, naj se vojno-draginjske doklade dovolijo kranjskemu učiteljstvu v isti izmeri, kakor v drugi polovici lanskega leta — tudi v bodoče, dokler bodo trajale nenormalne razmere.

a) Slavni deželni odbor naj vpoštevata, da stiska, povzročena po vojni, še ne ponehuje, marveč trajno raste.

b) Res je bil zadnji sklep deželnega odbora glede vojno-draginjskih doklad veljaven samo za drugi semester m. l., a vsi smo zatrdno pričakovali, da se bo ista ugodnost dovolila tudi nadalje, dokler ne pridemo iz teh zadreg.

c) Res je, da je državni zbor dovolil enkratni nabavni prispevek tudi učiteljstvu (za l. 1917.), a tak prispevek so dobili vsi državni in tudi deželni uradniki že drugič; vrhutega se jim je za bodoče dosedanja vojno-draginjska doklada še povišala skoraj za 50 odstot., dočim se je učiteljstvu na Kranjskem ustavila, kar v teh hudih časih nihče ne bo odobral.

d) Slavni deželni odbor naj torej blagovoli čimpreje ukreniti, da bo učiteljstvo kranjske dežele zopet deležno ugodnosti, dovoljene za drugo polovico lanskega leta.

Za odbor »Slomškove zveze«
v Ljubljani.

(Slede podpisi.)

Vodstvena konferenca slovenskih in nemških ljudskih šol ljubljanskih, ki je bila 10. januarja t. l., je soglasno pritrčila predlogu predsednika okr. šolskega nadzornika Fr. Lavtizarja, naj se deželni odbor kranjski naprosi, da nakaže od 1. jan. dalje učiteljstvu vojnodraginjsko doklado v isti izmeri kakor v l. 1917.

Raznoterosti.

Posebno vezilo. Znani poslanec baron Hock je praznoval 20. okt. 1917 60-letnico rojstva. Ob tej priliki je društvo »Svobodna šola« hotelo napraviti svojemu predsedniku posebno veselje. Odsek zaupnikov se je zavzel, da mu hoče za godovnico pokloniti sporočilo, da se je vsled agitacije njemu na čast pridružilo 10.000 novih članov »Svobodne šole«. Na stotine mož in žená je bilo dannadan na delu. Do 1. septembra 1917 so jih nabrali 8014; zadnjih 14 dni, od 1. sept. do 16. oktobra je pa razvilo 1289 agitatorjev vso silo, da so spravili skupaj še

4339 članov. Število v preteklem letu nabranih novih članov »Svobodne šole« je narastlo do 12.445 (od teh je večina na Dunaju). Zraven tega se je nabralo za delavski fond barona Hocka 11.369 K.

To smo objavili, da vidimo, kako agilni so sovražniki krščanske šole za svoje namene in kako drzno in preračunano nastopajo, da bi razkristjanili našo šolo. Sovražnik se pripravlja, treba je, da se pripravljamo na odpor, na protinapade. Pokažimo enako gorečnost, delavnost in vnemo za naše katol. učiteljske organizacije.

Zadeva Foerster. Pedagoško - znanstveni list »Pharus« navaja v listnici štev. 12., 1917, to-le pojasnilo: »Vsled Foersterjevega političnega stališča so se duhovi razburili. Foerster je doživel veliko nasprotstva, ki se je pojavilo tudi v presoji njegovih pedagoških del. Kakor nismo nikdar pristransko noreli za Foersterja, tako tudi sedaj, ko se je izcimil takozvani »padec Foersterjev«, ne bomo kar slepo trobili na rog nasprotnikov. Čisto stvarno presojanje, ki prizna, kar je izbornega, — kar je pomanjkljivega in nedostatnega, pa mirno dokaže, bodi tudi tu naloga našega prizadevanja. Zdi se nam, da je ta način najpravičnejši.« — Ta odgovor naj bi našel analogon še marsikje!

»**Protí toku**«... tako imenujejo učenske uršulinske šole v Saarbrücken (v Porrenju) zvezo, ki so jo osnovale med seboj; namen tej zvezi je širiti in vpeljavati preprostost in poštenost v obleki, v modi in blagu. Zveza prepoveduje pretiranost v obleki, moderno, nenaravno in zdravju škodljivo nošo, in sicer zaenkrat to-le šestero:

1. Preširoko nabrane suknjiče; 2. prozorno blago brez podlage; globoke zarezhe pod vratom (ne čez vratno jamico); 4. visoke pete; 5. prelahko oble-

ko v hladnem letnem času; 6. preobložene in pošev viseče klobuke.

Zvezo vodijo tri učenke, ki jih volijo članice. Članica ne more biti nobena učenka, ako starši ne dovolijo. Katera se ne ravna po pravilih, je najprej posvarjena, nato pa izključena.

Ta zveza je zares vzgojna in času primerna; idealna je a hkrati tudi praktična. Prav bi bilo, da bi se take zveze vpeljale po vseh višjih dekliških zavodih in penzionatih, kakor tudi po Marijinih družbah. Torej: proti toku!

Smrtna nesreča vseučiliškega profesorja. Početkom januarja se je zvečer vračal dunajski vseučiliški profesor dr. Julij Mauthner s klinike domov. Ob slabih razsvetljavi ni opazil, da je bila v Dolgi ulici pri neki hiši odprta steklena streha pri kleti; padel je v klet za premož ter se tako poškodoval, da je drugič dan umrl.

Poštni nabiralnik. J. M. v R.: Je bolje tako. V »Učiteljskem žepnem zapisniku«, str. 117, beremo to-le označbo: »Slomškova zveza« ima namen podpirati npravoverske, pedagoške in patriotske smotre šole temeljem katoliških načel ter zastopati materialne stanovske koristi učiteljstva. — Politični smotri so izključeni.

Slovstvo in glasba.

Martin Krpan z Vrha. Napisal Fran Levstik. Podobe naslikal Henrik Smrekar. Knjižnica za otroke 1. Cena K 5.—

Zakaj ne bi pozdravili mične novosti, saj nam dobrega čtiva za mladino itak manjka! Junaka Krpana zgodbo bo mladina s slastjo brala. Vsebina je sicer pičla, a za nadomestilo krasi to novo delce 12 slik, ki bi naj bile za ta namen bolj preprosto, a prikupljiveje in umljiveje izvršene. Ugaja pa krepak in jedrnat jezik, ki še ni otrovan po spakedrankah, ki nas z njimi krmijo naši nevešči časnikarji. Nekaj jezikovnih pogrškov — celotnega dobrega vtisa ne moti. — Ali naj se osebni zaimsek »Vi« v pripovedovanju (četudi v dvogovoru) piše z veliko začetnico? To menda velja iz

vljudnosti samo v pismih! — Cena je seveda primerna vojnemu času in sedanjí draginji.

Uvod do psychologie. Dějiny psychologického dualismu. Napisal ph. dr. Karél Černocký. V Olomouci 1917. Cena K 3-10.

»Pedagogična akademija« (urednik dr. J. Kratochvíl) v Olomucu je oskrbela leta 1917. štiri knjige, med njimi tudi zgoraj navedeno, ki vsebuje zgodovino psihološkega dualizma. Knjiga nudi nekako kratko zgodovino psihologije (»Čas« 1918, p. 84).

Nov učiteljski list »Pokret« je jel izhajati v Splitu. Izdaja ga »Savez dalmatinskih učiteljskih društev«. Če bo kaj prida, ga bomo priporočili.

**Draginjska doklada »Slovenskemu
Učitelju« za leto 1918.**

G. Maks Kalan, nadučitelj, enoletni
prostov. des., 1 K; g. Jan Miklavčič,
župnik v Zavracu, 4 K; gdč. Avgusta
Mattanovič, mestna učiteljica v Ljub-
ljani, 4 K; g. Fr. Lavtižar, c. kr. nadzor-
nik v Ljubljani, 6 K; g. dr. J. Marinko,
c. kr. prof. v p., Preska, 1 K; gdč. Emi-
lija Kaligar, učiteljica, Log-Brezovica,
4 K; gdč. Kristina Berthold, učiteljica,
Pilštanj (Štaj.), 2 K; gdč. Maksa Gross,

učiteljica v Žireh, 4 K; gdč. Rafaela
Hrovat, učiteljica, Selo p. Šumbrg., 1 K.

Na znanje! S prvo številko »Slov.
Učitelja« smo obenem poslali tudi po-
ložnice, in sicer zaradi enostavnega dela
vsem p. n. naročnikom, dasi so neka-
teri že poravnali naročnino za l. 1918.
— N a r o č n i n a K 5; naročnina in čla-
narina K 6; člani »Slomškove zveze« in
»Društva slov. katehetov« skupno z na-
ročnino K 7.

